

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра економіки та управління
виробничим і комерційним бізнесом**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни**

«ТОВАРОЗНАВСТВО ТА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Харків – 2020

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом 28 лютого 2020 р., протокол № 7.

Методичні вказівки рекомендовано для студентів спеціальностей «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» і «Маркетинг» усіх форм навчання.

Укладачі:

доценти Н. Є. Каличева,
О. В. Маковоз,
Т. Г. Сухорукова

Рецензент

проф. І. В. Токмакова

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Заняття 1. Методологічні основи товарознавства. Об'єкти і суб'єкти товарознавчої діяльності.....	6
Заняття 2. Методи товарознавства.....	8
Заняття 3. Асортимент та якість товарів.....	14
Заняття 4. Властивості товарів. Товарна політика підприємства.....	18
Заняття 5. Забезпечення товарних характеристик товарів. Фактори збереження товару.....	21
Заняття 6. Товарна інформація.....	28
Заняття 7. Товарні втрати.....	32
Заняття 8. Основи комерційної діяльності торговельного підприємства.....	36
Теми рефератів.....	42
Список літератури.....	43
Додаток А.....	45
Додаток Б.....	46
Додаток В.....	47

ВСТУП

Товарознавство – це наука, яка системно вивчає товари на всіх етапах життєвого циклу, методи пізнання їх споживчої вартості (цінності), закономірності формування асортименту та вимог до якості для забезпечення ефективності їх виробництва, обігу та споживання.

Комерційна діяльність – діяльність із залучення та розміщення коштів, надання послуг з обслуговування, яка не пов'язана з торговими операціями банку та управлінням активами і пасивами.

Мета дисципліни «Товарознавство та комерційна діяльність»: сформуванню загальних уявлень про товарознавство та комерційну діяльність як наукову дисципліну, опанувати науково-теоретичні та практичні засади товарознавства та споживчі властивості товарів та послуг, що зумовлюють їх споживчу вартість і здатність задовольняти потреби споживачів, а також її зміну на всіх етапах руху товару, дослідити особливості формування операцій для забезпечення процесу закупівлі і збуту на основі взаємодії господарюючих суб'єктів з метою отримання ними прибутку.

Розуміння зв'язку споживчої вартості і якості дають змогу обґрунтувати сучасні завдання товарознавства та комерційної діяльності, які вдосконалюються в процесі розвитку цієї наукової дисципліни.

Завдання дисципліни: вивчення загальних закономірностей формування і прояву споживчої вартості товарів на сучасному етапі розвитку суспільства; вивчення та опанування методів і засобів управління асортиментом і якістю товарів, закономірностей формування та прогнозування асортименту товарів; вивчення термінології, класифікації, кодування різних груп товарів, методів дослідження товарів, умов їх зберігання і транспортування; вивчення споживчих властивостей товарів нових видів сировини і матеріалів; набуття навичок визначення номенклатури споживчих властивостей і показників якості товарів; дослідження становлення господарських і партнерських зв'язків із суб'єктами ринку; вивчення та аналіз джерел закупівлі товарів; особливості налагодження зв'язків виробництва зі

споживанням товарів, орієнтованих на попит покупців (асортимент, обсяг, оновлення продукції, що випускається); особливості здійснення купівлі і продажу товарів з урахуванням ринкового середовища; розширення існуючих і перспективний розвиток цільових ринків товарів; скорочення витрат обороту товарів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні принципи та засоби наукового пізнання товарів;
- загальні системи класифікації товарів;
- товарознавчі методи класифікації асортиментних груп товарів;
- основні вимоги до збереження, якості та кількості товарів на етапах їх просування;
- нормативні міжнародні та державні документи з контролю якості товарів;
- методи ідентифікації та засоби товарної інформації;
- основні права виробників та споживачів товарів;
- методологію товарної інформації;
- особливості організації рекламної роботи;
- планування обсягів закупівлі і реалізації товарів і послуг;
- пошук і вибір найкращого партнера-постачальника або покупця;
- організацію товароруху;
- особливості організації оптового та роздрібного продажу товарів і комерційне посередництво;
- форми та методи досягнення комерційного успіху;

вміти:

- використовувати методи наукового пізнання товарів при створенні класифікаційних систем та асортиментних груп товарів;
- застосовувати методи пізнання товарів, їх загальних споживчих властивостей;
- визначати основні показники якості товарів;
- використовувати засоби та критерії ідентифікації товарів і розрізняти сфальсифіковані товари;
- визначати та прогнозувати ємності ринку і попиту;
- визнати потребу в товарах і послугах.

Метою методичних вказівок є закріплення теоретичних знань з методології товарознавства та комерційної діяльності, набуття практичних навичок використання методів товарознавства, оцінка властивостей товарів та обґрунтування управлінських рішень щодо реалізації товарної політики підприємства.

ЗАНЯТТЯ 1. Методологічні основи товарознавства. Об'єкти і суб'єкти товарознавчої діяльності

Завдання 1.1. Перелічити 7-10 споживчих властивостей товарів за основними групами: властивості призначення; надійність; ергономічні властивості; естетичні властивості; безпека та екологічні властивості.

Товар вибрати за обраним варіантом:

- 1) диван-ліжка;
- 2) смартфон;
- 3) ковдра;
- 4) автомобіль, легковий;
- 5) пальто, зимове;
- 6) м'ясорубка, електрична;
- 7) шафа-купе «Передпокій»;
- 8) стіл комп'ютерний;
- 9) відеокамера, аматорська;
- 10) набір кухонних ножів.

Завдання 1.2. За даними таблиці 1 розрахувати ефективність витрат на новий дизайн упаковки товару «N».

Таблиця 1 – Відомості про товар «N», тис. грн

Показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 Витрати на нову упаковку	8,9	7,3	6,5	9,7	6,8	9,4	8,2	7,0	11,5	7,5
2 Товарообіг - до зміни упаковки	49,7	45,4	43,8	51,3	45,1	48,6	51,3	43,8	56,8	48,9

Продовження таблиці 1

Показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- після зміни упаковки	61,2	56,7	53,2	66,5	57,4	61,5	63,9	53,9	74,3	61,2
3 Чистий прибуток - до зміни упаковки	18,4	19,4	15,4	25,1	15,8	22,5	21,4	16,4	19,5	16,4
- після зміни упаковки	32,0	33,6	26,7	37,5	21,4	37,6	34,5	27,6	36,9	25,3

Завдання 1.3. Навести приклади безпеки (3–5) товарів за варіантами безпеки:

- 1) електрична;
- 2) механічна;
- 3) хімічна;
- 4) біологічна;
- 5) фізіологічна;
- 6) акустична;
- 7) вібраційна;
- 8) електромагнітна;
- 9) радіаційна;
- 10) пожежна.

Завдання 1.4. За даними таблиці А.1 розрахувати ланцюгові індекси виробництва непродовольчих товарів. У розрахунках обрати 3 товари.

Завдання 1.5. Скласти денний раціон харчування з використанням додатка 2 [6]. Добова потреба людини складає 2500 ккал.

Завдання 1.6 (лабораторно-практичне). За даними статистичної звітності України розрахувати показники стану споживчого ринку:

- 1) реальна заробітна плата, % від номінальної заробітної плати;
- 2) витрати населення на харчування, % від доходів населення;

3) кількість цивілізованих місць придбання продукції харчової промисловості;

4) питома вага споживчої продукції вітчизняного виробництва;

5) індекс інфляції у порівнянні із зростанням доходів населення;

6) питома вага витрат населення на громадське харчування у загальній величині витрат.

Варіант виконання завдання відповідає року останнього десятиріччя. Наприклад, варіант 1 – 2011 рік, варіант 2 – 2012 рік, варіант 3 – 2013 рік і т. д. Порівняння провести з попереднім роком.

Завдання 1.7 (лабораторно-практичне). Продемонструвати за допомогою смартфона виконання принципу сумісності товарів в обраному продовольчому магазині.

Завдання 1.8 (лабораторно-практичне). Виконати аналіз вітчизняних виробників макаронних виробів (складіть рейтинг 15 найбільших українських виробників).

ЗАНЯТТЯ 2. Методи товарознавства

Завдання 2.1. За даними таблиці Б.1 розрахувати структуру задоволення потреб людини:

- фізіологічних;
- соціальних;
- психологічних;
- духовних.

Завдання 2.2. За даними таблиці 2 розрахувати груповий показник конкурентоспроможності побутового холодильника. При розрахунку за об'єкт порівняння брати попередній варіант.

Таблиця 2 – Відомості про роботу підприємства

Показник	Варіант	коefficient									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Технічні характеристики											
1 Загальна ємність холодильника, м ³	0,1	215	220	265	220	285	250	280	220	275	270
2 Ємність плюсового відділення, м ³	0,1	129	135	160	135	173	150	175	135	170	165
3 Ємність низькотемпературного відділення, м ³	0,1	83	83	100	80	109	95	100	83	100	100
4 Площа поверхні холодильного зберігання, м ²	0,15	9,5	9,8	10,3	9,8	11,0	10,0	11,5	9,8	10,8	10,5
5 Температура повітря у високотемпературному відділенні, °С	0,2	+10	+12	+8	+10	+12	+8	+10	+8	+10	+12
6 Температура повітря у низькотемпературному відділенні, °С	0,05	-18	-15	-20	-18	-15	-20	-24	-18	-15	-20
7 Маса холодильника, кг	0,15	65	70	73	65	73	70	65	73	70	73
8 Термін служби, роки	0,15	16	20	22	20	16	22	20	16	20	22
Економічні параметри											
1 Витрата електроенергії, кВт·год/добу	0,3	0,715	0,725	0,700	0,715	0,725	0,700	0,715	0,725	0,715	0,700
2 Ціна, грн	0,5	8900	9100	9200	8900	9500	9200	8900	9100	9200	9100
3 Коефіцієнт робочого часу	0,2	0,25	0,35	0,4	0,5	0,25	0,4	0,35	0,45	0,35	0,5

Завдання 2.3. Вивчити посадову інструкцію товарознавця і вибрати обов'язки, які він не повинен виконувати. Товарознавцю продовольчого магазину було надано такі завдання:

- 1) брати участь у підготовці даних для складання претензій на постачання неякісного товару і відповіді на претензії замовників;
- 2) здійснювати санітарну обробку приміщень складу;
- 3) здійснювати зв'язок з постачальниками і споживачами та оформляти документи на відвантаження та отримання товарів;
- 4) здійснювати контроль за надходженням і реалізацією товарів;
- 5) визначати відповідність якостей товару стандартам і технічним умовам;
- 6) проводити інструктаж з техніки безпеки з новими працівниками магазину;
- 7) контролювати наявність товару на складах;
- 8) визначати відповідність якостей товару з укладеними договорами;
- 9) вести оперативний облік надходження і реалізації товарів;
- 10) здійснювати контроль за дотриманням правил зберігання товарів на складах;
- 11) брати участь в інвентаризації товарів, виявляти причини утворених надлишків;
- 12) складати план-заявку на поставку продукції;
- 13) контролювати своєчасність відвантаження зворотної тари;
- 14) здійснювати розвантаження товарів, що надійшли з товарно-матеріальної бази;
- 15) виправляти виробничий брак, виявлений у продукції, що надійшла.

Завдання 2.4. Скласти товарну класифікацію товарів за найменуваннями:

- 1) чай «TESS»;
- 2) десерт сирковий «Машенька + печиво»;
- 3) хлібці «Хрусткі житні»;
- 4) яйця перепелині харчові;
- 5) паста горіхова какао-молочна «Планета Бомберс»;
- 6) кава «LAVAZZA»;
- 7) лікарські трави «Ромашки квіти»;

- 8) батон «Слобожанський нарізаний»;
- 9) майонез «Провансаль 67» ТМ «МакМай»;
- 10) сир Російський ТМ «Пирятин».

Приклад. Товарознавча класифікація товару «карамель «М'ятна»:

Рід – споживчі товари.

Клас – продовольчі товари.

Підклас – товари рослинного походження.

Група товарів – кондитерські товари.

Підгрупа товарів – кондитерські вироби з цукру.

Вид товарів – карамельні вироби.

Різновид товарів – карамель без начинки (льодяникова).

Найменування товарів – карамель «М'ятна».

Завдання 2.5. Навести узагальнені споживчі властивості товарів, на яких ґрунтуються характеристики товарів однорідних груп, за варіантом:

- 1) сир твердий;
- 2) жіноче зимове взуття;
- 3) ковбаса;
- 4) дитячий візок;
- 5) рибні консерви;
- 6) годинник;
- 7) макарони;
- 8) чоловічі шкарпетки;
- 9) консервована кукурудза;
- 10) засіб для миття посуду.

Завдання 2.6. Провести аналіз виконання плану з товарообігу (таблиця 3) за три місяці звітнього року. Місяць обрати починаючи зі свого варіанта.

Таблиця 3 – Товарообіг магазину, тис. грн

Варіант	Місяць	Товарообіг	
		план	факт
1	Січень	850600	890724
2	Лютий	746150	731682
3	Березень	950300	932816
4	Квітень	848100	853203
5	Травень	649150	674381
6	Червень	795200	809216
7	Липень	625400	619384
8	Серпень	723550	725320
9	Вересень	938200	945640
10	Жовтень	807350	810118
11	Листопад	610380	609752
12	Грудень	967500	981327

Завдання 2.7. Проаналізувати ковбасні вироби (сосиски) різних виробників та виявити найкращого виробника. Для аналізу обрати п'ять варіантів, починаючи зі свого (таблиця 4).

Таблиця 4 – Відомості про харчові цінності сосисок

Варіант	Показник харчової цінності продукту в 100 г			
	Білок, г	Жир, г	Вуглеводи, г	Калорійність, ккал
1	10	25	0,2	240
2	14	30	0,8	250
3	13	26	1,2	262
4	12	22	0,1	271
5	11	27	0,6	285
6	14	24	1,1	240
7	13	22	0,2	252
8	12	28	0,3	263
9	10	25	0,7	271
10	12	23	1,2	290
11	11	27	0,4	242
12	10	24	0,9	254
13	14	29	1,0	265
14	13	23	0,5	270

Завдання 2.8. Проставити одиниці виміру продовольчих та непродовольчих товарів (таблиця 5).

Таблиця 5 – Продовольчі та непродовольчі товари

Варіант	Товар	Варіант	Товар
1	лижі	6	ковзани
	тканина костюмна		тасьма
	огірки		керосин
	молоко		цукор
	парфуми		шпали
2	пресована деревина	7	сигарети
	олія		капуста білокачанна
	алмаз		квас
	вугілля		дріт алюмінієвий
	плінтус підлоговий		фриз для паркету
3	зрізані квіти	8	викрутка
	пальто		крупа рисова
	вода питна		кефір
	крупа гречана		шнур електричний
	резинка білизняна		срібло
4	природний газ	9	килимova доріжка
	печиво		руда
	сік		добрива
	тканина підкладкова		вино
	перли		рукавички
5	клейонка в рулоні	10	шнур тканинний
	живі дерева		дорогоцінні камені
	пиво		рідке мило
	бавовна		живі тварини
	золото		борошно

ЗАНЯТТЯ 3. Асортимент та якість товарів

Завдання 3.1. Скласти самостійно дві схеми класифікації ієрархічним методом (не менше 3 ступенів) і фасетного (не менше 3 незалежних угруповань). Об'єктами класифікації можуть служити товари, навколишні предмети, люди, явища, процеси, документи та інші об'єкти.

Завдання 3.2. За даними таблиці 6 розрахувати структуру асортименту магазину «Тканини». Які рішення повинен прийняти товарознавець залежно від пори року?

Таблиця 6 – Наявність тканини на поточний момент, м

Вид тканини	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 Ситець	770	315	635	215	340	705	318	450	204	600
2 Підкладкова	450	220	405	500	185	235	163	204	537	423
3 Меблево-декоративні	600	125	530	640	505	437	519	409	395	170
4 Батист	330	410	164	445	249	450	700	174	632	510
5 Вельвет	158	510	320	150	740	362	628	391	468	218
6 Шовк	320	620	218	342	625	195	205	610	710	690
7 Драп	538	280	703	542	440	526	474	528	300	306

Завдання 3.3. Вивчити штрих-код продукції на прикладі упаковки непродовольчого товару і визначити країну виробника, розрахувати контрольне число і зробити висновок про достовірність маркування товару. Зразки штрих-кодів видає викладач.

Завдання 3.4. За всією сукупності набору товарів (таблиця 7) виділити незалежні і супідрядні товарні ознаки і дати їх обґрунтування, зробити угруповання товарів з розглянутого набору за одним, двома і, нарешті, трьома незалежними ознаками.

Оформлення результатів: у зошиті дати графічну схему розробленого в завданні фасета товарів із зазначенням незалежних і супідрядних ознак їх класифікації.

Завдання 3.5 (лабораторно-практичне). Провести моніторинг продовольчих продуктів магазину АТБ з метою дослідження безпеки харчових продуктів.

Мета: виявити продукти, у яких закінчився термін реалізації або термін споживання.

Таблиця 7 – Найменування товарів

Варіант	Товар	Зовнішній вигляд
1	2	3
1	Холодильник Samsung RB33J3000SA/UA	
2	Чорні босоніжки	
3	Чоловічі шкіряні рукавички	
4	Пральна машина LG FH0B8ND	
5	Бездротовий пилосос EER73DB Ergorapido	
6	Горщик для квітів	
7	Чоловічі туфлі	

Продовження таблиці 7

1	2	3
8	Шкільний рюкзак	
9	Жіноче пальто H&M Studio	
10	Чайний сервіз Lefard 13 пр 359-034	

Завдання 3.6. Розрахувати показники асортименту товарів магазину за даними таблиці 8.

Таблиця 8 – Показники якості асортименту товарів магазину

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 Дійсна широта асортименту, тис.	35,6	42,3	54,8	62,3	74,5	38,2	46,3	57,2	65,4	75,1
2 Базова широта асортименту, тис. од.	37,0	45,5	60,5	65,0	75,0	45,0	50,0	65,0	70,0	80,0
3 Дійсна повнота асортименту товарної групи «А»	12	15	18	15	12	10	18	15	18	14
4 Базова повнота асортименту товарної групи «А»	25	32	44	45	35	25	30	35	45	50

Завдання 3.7 (лабораторно-практичне). Наведіть одиничні та комплексні показники якості товарів згідно з варіантом:

- 1) крупа перлова;
- 2) сир твердий;
- 3) насіння соняшникове;
- 4) сметана;
- 5) томатна паста;
- 6) олія соняшникова;
- 7) сир;
- 8) крупа гречана;
- 9) майонез;
- 10) молоко пастеризоване.

Завдання 3.8. Навести приклад супутнього асортименту спеціалізованого магазину за варіантом:

- 1) магазин меблів;
- 2) магазин тканин;
- 3) хлібний магазин;
- 4) магазин металевого посуду;
- 5) магазин взуття;
- 6) магазин верхнього одягу;
- 7) молочний магазин;
- 8) магазин оптики;
- 9) магазин виробів з фарфору;
- 10) магазин спортивного одягу.

Завдання 3.9. Розрахувати коефіцієнт раціональності асортименту за даними таблиці 9.

Таблиця 9 – Показники асортименту товарів

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) коефіцієнт асортименту										
- глибини	0,25	0,42	0,30	0,28	0,56	0,18	0,45	0,34	0,15	0,52
- широти	0,32	0,26	0,45	0,38	0,15	0,39	0,29	0,18	0,54	0,28
- повноти	0,81	0,29	0,38	0,35	0,42	0,26	0,57	0,46	0,32	0,44
- стійкості	0,56	0,73	0,81	0,69	0,52	0,78	0,85	0,58	0,75	0,82
2) коефіцієнт вагомості										
- глибини	0,42	0,23	0,18	0,20	0,31	0,40	0,22	0,19	0,21	0,23
- широти	0,18	0,26	0,24	0,22	0,25	0,17	0,24	0,25	0,25	0,26
- повноти	0,27	0,31	0,25	0,28	0,18	0,25	0,30	0,30	0,28	0,29
- стійкості	0,13	0,20	0,33	0,30	0,26	0,18	0,24	0,26	0,26	0,22

ЗАНЯТТЯ 4. Властивості товарів. Товарна політика підприємства

Завдання 4.1 (лабораторно-практичне). Проаналізувати товари магазину АТБ та навести приклади:

- одиночних екземплярів товару;
- комплексних пакувальних одиниць;
- комплектів товарів.

Зробити висновок, яких товарів більше.

Завдання 4.2. Оцінити зміни якості хлібобулочної продукції магазину у I та II кварталі звітнього року (таблиця 10). Для порівняння обрати свій та попередній варіанти.

Таблиця 10 – Надійшло у магазин хлібобулочної продукції, кг

Градація товару	Варіант										
	*	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перша	373,2	398,6	451,4	375,8	394,5	424,8	445,8	463,2	521,9	418,6	394,5
Друга	45,6	21,8	35,8	21,9	48,3	73,5	96,7	65,9	73,5	52,6	93,2
Третя	8,4	6,5	12,6	9,4	16,5	22,6	25,4	35,4	63,2	35,7	21,9

Завдання 4.3. Наведіть п'ять прикладів товарів, для яких основною характеристикою є одна з ознак, які наведені у таблиці 11.

Таблиця 11 – Кількісні характеристики товару

Варіант	Кількісна характеристика	Вид товару	
		продовольчий	непродовольчий
1	Маса	+	x
2	Довжина	+	x
3	Площа	x	+
4	Об'єм	+	x
5	Густина	+	x
6	Температура	x	+
7	Маса	x	+
8	Теплоємність	x	+
9	Теплопровідність	x	+
10	Густина	x	+

Завдання 4.4. Розрахувати коефіцієнт завантаження складських приміщень торговельної організації (таблиця 12). Розрахунок виконати за трьома варіантами, починаючи зі свого.

Таблиця 12 – Відомості про завантаження сховищ складу

Варіант	Площа приміщень складу, м ²	Маса товарів, які розташовані у приміщеннях складу, т
1	6890	2480,4
2	17350	7807,5
3	2750	907,5
4	16740	7533,0
5	4500	1440,0
6	21430	9000,6
7	10450	3500,8
8	2570	693,9
9	12500	5125
10	20250	10530
11	3280	852,8
12	5700	1795,5

Завдання 4.5. Використовуючи бальну оцінку, виявити найкращу торговельну фірму, виходячи з Ваших індивідуальних вимог (таблиця 13).

Таблиця 13 – Оцінка торговельних фірм району мешкання

Показник	Торговельні фірми						
	АТБ	Ашан	Велика кишеня	Дігма	КЛАС	РОСТ	Сільпо
1 Асортимент							
2 Ціновий діапазон							
3 Відстань від міста мешкання до магазину							
4 Наявність системи бонусів							
5 Наявність стоянки для автомобіля							
6 Можливість замовлення особистої доставки							

Завдання 4.6. Використовуючи дані про товари, визначити товари відповідних груп: «Дикі кішки», «Зірки», «Дійні корови», «Собаки» (таблиця 14).

Таблиця 14 – Відомості про товари

Товар	Відносна частка на ринку, %	Темпи зростання попиту, % до попереднього року	Товар	Відносна частка на ринку, %	Темпи зростання попиту, % до попереднього року
1	10,3	123,6	15	5,5	78,5
2	39,5	111,7	16	43,8	98,7
3	15,6	109,4	17	35,2	101,4
4	42,3	96,2	18	28,3	112,6
5	23,8	78,3	19	52,8	135,1
6	31,2	102,8	20	12,5	112,8
7	7,8	113,9	21	33,6	106,5
8	42,5	101,3	22	40,2	124,1
9	30,9	112,4	23	18,4	141,5
10	51,2	107,5	24	50,2	99,3
11	15,3	98,3	25	2,8	63,5
12	32,8	99,6	26	15,5	98,4
13	25,4	107,4	27	48,3	102,3
14	45,3	102,3	28	19,5	115,6

Завдання 4.7 (лабораторно-практичне). Розрахувати коефіцієнт гармонійності асортименту магазину самообслуговування АТБ (PROSTOR, Дігма тощо), у якому Ви буваєте найчастіше.

Запропонувати (з обґрунтуванням) магазину напрями дії щодо управління асортиментом товарів.

Завдання 4.8. Наведіть приклади п'яти товарів та значення показників їх якості згідно з таблицею 15.

Таблиця 15 – Варіанти виконання завдання

Група товарів	Значення показників якості				
	оптимальне	справжнє	відносне	регламентоване	граничне
Овочі та фрукти або молочні продукти	1	2	3	4	5
Рибні та м'ясні консерви або крупи	6	7	8	9	10

ЗАНЯТТЯ 5. Забезпечення товарних характеристик товарів. Фактори збереження товару

Завдання 5.1. Навести три приклади продовольчих та непродовольчих товарів, які відповідають типам життєвих циклів товару (таблиця 16). За базу рішення прийняти не менше трьох років.

Таблиця 16 – Вихідні дані для завдання

Варіант	Тип життєвих циклів	
	Продовольчого товару	Непродовольчого товару
1	ажіотаж	х
2	х	ажіотаж
3	вподобання	х
4	х	вподобання
5	тривале вподобання	х
6	х	тривале вподобання
7	сезонність або мода	х
8	х	сезонність або мода
9	ностальгія	ностальгія
10	провал	провал

Завдання 5.2 Скласти природний асортимент продовольчих товарів за варіантом:

- 1) груша;
- 2) картопля;
- 3) виноград;
- 4) капуста;
- 5) слива;
- 6) буряк;
- 7) огірок;
- 8) персик;
- 9) томат;
- 10) абрикос.

Завдання 5.3. Наведіть ознаки якості товарів за основними складовими якості (за варіантом):

- 1) пральна машина;
- 2) міксер;
- 3) шуруповерт;

- 4) холодильник;
- 5) телевізор;
- 6) підгузки;
- 7) автомобіль;
- 8) дитячий візок для немовлят;
- 9) пилосос;
- 10) дрель електрична.

Завдання 5.4. Простежити вплив факторів формування товарних характеристик товарів та обґрунтувати найбільш важливі фактори для товарів (таблиця 17).

Таблиця 17 – Дані для виконання завдання

Варіант	Товар	Зовнішній вигляд
1	2	3
1	Сковорода	
2	Крем для рук «Бархатные ручки»	
3	Лижі дитячі	
4	Холодильник	
5	Сиркова маса (солодка)	

Продовження таблиці 17

1	2	3
6	Фортепіано	
7	Консерви «Сардини з додаванням олії»	
8	Сік томатний	
9	Велосипед (дорослий)	
10	Куртка зимова чоловіча	

Завдання 5.5. Навести по два приклади на кожен вид упаковки товару (товар вказати) згідно з варіантом таблиці 18.

Таблиця 18 – Вибір упаковки товару

Варіант	Вид упаковки	
	А	Б
1	Захисна	Скляна
2	Логістична	Паперова
3	Маркетингова	Полімерна
4	Інформаційна	Дерев'яна
5	Споживча	Металева
6	Виробнича	Матер'яна
7	Транспортна	Одноразова
8	Спеціальна	Придатна для утилізації
9	Внутрішня	Стійка до форми товару
10	Зовнішня	Різна за формою конструкції

Завдання 5.6. За даними таблиці 19 розрахувати інтегральний показник якості товару.

Таблиця 19 – Показники якості товарів

Варіант (Товар)	Показник якості	Вагомість показника	Значення показника	
			дійсне	базове
1	2	3	4	5
1 Цукор	розмір кристалів	0,15	0,2	-0,25
	вміст вологи, %	0,23	0,16	<0,15
	масова частка чистої сахарози, %	0,25	98,95	≥ 99,75
	масова частка золи	0,18	0,035	≤ 0,04
	кольоровість, умовних одиниць	0,19	0,73	≤ 0,8
	масова частка вологи, %	0,17	15	≤ 14
	доброякісне ядро, %	0,22	99,20	≥ 99,35
	смітна домішка, %	0,24	0,3	≤ 0,3
2 Крупа гречана (ядриця, що не пропарена)	розварюваність, хв	0,19	22	≤ 25
	металомагнітна домішка, мг в 1 кг борошна	0,18	2,6	≤ 3
	довжина загальна, мм	0,22	224	215 - 235
	товщина, мм	0,19	1,95	2,0
	довжина ручки, мм	0,19	118	110 - 118
	кут заточування клинка, ⁰	0,18	64	≤ 70
	твердість клинка ножа, HRC	0,22	52	≥ 48
	вологість, %	0,20	11,5	≤ 13
4 Вермішель (короткі макаронні вироби групи А)	кислотність виробів, град	0,20	5	≤ 4
	суха речовина, яка перейшла у варильну воду, %	0,18	4,8	≤ 6
	металомагнітна домішка, мг на 1 кг продукту	0,23	2,3	≤ 3
	збереження форми зварених виробів, %	0,19	98	100

Продовження таблиці 19

1	2	3	4	5
5 Папір, туалетний для особистого споживання в рулоні	ширина, мм	0,19	92	≤ 90
	площа, см ²	0,17	115	≥ 110
	м'якість, бал	0,18	3,5	5
	вбираність капілярна, с	0,24	20	≥ 22
	руйнівне зусилля в середньому за двома напрямками (в сухому стані), Н	0,22	2,2	≤ 2,0
6 Каструля циліндрична господарська сталева емальована, місткість 3,0 л	товщина вихідного металу, мм	0,20	0,6	≥ 0,5
	загальна товщина емалевого покриття внутрішньої поверхні посуду, мм	0,20	0,22	≥ 0,20
	коєфіцієнт яскравості білого емалевого покриття, %	0,23	73,5	≥ 75
	втрата маси покриття після кип'ятіння в розчині оцтової кислоти масової частки 4 % протягом 1 години, мг/см ²	0,19	0,28	≤ 0,25
	втрата маси покриття після кип'ятіння в розчині лимонної кислоти масової частки 6 % протягом 2,5 години, г/м ²	0,18	11,6	≤ 10
7 Рис круглозернистий, 1-го класу	плівчастість зерна, % (↓)	0,21	20	17 - 22
	кількість поживних зерен, %	0,20	0,42	≤ 0,3
	відношення довжини до ширини	0,22	2/3	2/3
	вологість крупи, %	0,19	1,72	≤ 1,5
	час варіння, хв	0,18	57	40 - 50

Продовження таблиці 19

1	2	3	4	5
8 Шампунь для волосся, рідкий	водневий показник рН	0,22	7,3	5,0 – 8,5
	пінне число, мм	0,19	97	≥ 100
	стійкість піни	0,19	0,83	≥ 6,0
	масова частка хлоридів, %	0,18	0,28	≤ 0,3
	колір, бали за державними стандартами	0,22	5	5
9 Лак для волосся	об'ємна частка етилового спирту, % об.	0,22	32	0,0 -70
	водневий показник рН	0,19	7,2	4,0 -8,0
	масова частка нелетких речовин, %	0,19	3,0	2,7 – 3,1
	масова частка води, %	0,18	2,6	0,4 -2,2
	зовнішній вигляд сухої лакової плівки, бал	0,22	2,1	прозора (1)
10 Халва соняшникова	вміст вологи, %	0,23	3,5	≤ 4
	вміст цукру, %	0,18	32	27 - 45
	вміст жиру, %	0,19	34	≥ 30
	поверхня, бал	0,20	3	без потемніння (1)
	консистенція, бал	0,20	2	не суха і не розм'якшена (1)

Завдання 5.7. Визначити порушення режиму зберігання товарів на складі продуктового магазину (таблиця 20). При виконанні завдання обрати 10 пунктів, починаючи зі свого варіанта.

Таблиця 20 – Фактичні дані щодо зберігання товарів

Назва товару	Фактична температура повітря, °С	Фактична відносна вологість повітря, %
1 Бакалійні товари	15	95
2 Взуття	18	70
3 Вироби з пластмаси	20	75
4 Галантерейні вироби	15	69
5 Головні убори	15	65
6 Канцелярські товари	22	75
7 Книги	15	65
8 Кондитерські вироби	14	65
9 Косметичні вироби	15	65
10 Меблі	12	60
11 Парфумерні вироби	15	65
12 Побутова хімія	15	60
13 Риба копчена	2	77
14 Риба морожена	19	80
15 Спортивні товари	20	65
16 Сушені плоди і овочі	15	65
17 Тканина	15	65
18 Швейні вироби	22	75
19 Електропобутові товари	20	75

Завдання 5.8. За допомогою Інтернет-ресурсів заповнити відривний талон (додаток В) на гарантійний ремонт товару:

- 1) блендер;
- 2) вентилятор;
- 3) велосипед;
- 4) мікрохвильова піч;
- 5) мультиварка;
- 6) м'ясорубка електрична;
- 7) газова плита;
- 8) фен для укладки волосся;
- 9) телевізор;
- 10) холодильник.

ЗАНЯТТЯ 6. Товарна інформація

Завдання 6.1 (лабораторно-практичне). За даними таблиці 21 навести основну, споживчу та комерційну товарну інформацію. Як приклади можна використовувати продукцію різних виробників.

Таблиця 21 – Інформація про товар

Варіант	Товар
1	Батон, гаманець, крем для взуття
2	Печиво, смартфон, кулькова ручка
3	Сосиски дитячі, ніж кухонний, рушник
4	Шоколадні цукерки, портфель, гребінець для волосся
5	Консервована кукурудза, електричний чайник, замок на двері навісний
6	Питна вода, парфуми, вологі серветки
7	Масло вершкове, мило, папір туалетний
8	Ковбаса варена, шампунь для волосся, чохол для окулярів
9	Кава розчинна, телефон мобільний, зубна паста
10	Сир твердий, лампа розжарювання, окуляри сонцезахисні

Завдання 6.2. Навести приклади п'яти товарів за рівнем якості (таблиця 22).

Таблиця 22 – Вибір варіанта завдання

Група товарів	Рівень якості			
	мінімальний	максимальний	діапазонні та граничні	допустимі відхилення
Молочні продукти	1	2	3	4
Макаронні вироби	5	6	7	8
Ковбасні вироби	х	х	9	0

Завдання 6.3. За даними таблиці 23 проаналізувати зміну асортименту магазину з товарної групи «Хліб та хлібобулочні вироби». Порівняння виконати з попереднім варіантом.

Таблиця 23 – Прийнято на реалізацію виробів, т

Вироби товарної групи	*	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Хліб із житнього борошна	1547,7	1342,2	1397,2	1313,9	1181,9	1017,3	882,7	874,1	872,3	883,2	892,9
Булочні вироби	905,5	921,8	984,0	967,4	945,5	903,2	867,6	877,0	875,1	874,8	843,6
Хліб із пшеничного борошна	533,4	535,5	621,9	515,5	508,1	475,4	392,2	376,7	352,8	394,5	372,8
Здобні вироби	48,4	66,2	73,3	58,8	67,1	61,2	69,6	67,6	63,8	70,2	70,2
Баранкові вироби	26,2	27,0	25,5	18,5	22,4	25,3	24,6	26,0	25,9	25,3	25,4
Сухарні вироби	10,3	10,4	11,4	10,2	14,7	17,5	18,34	14,5	13,2	19,4	17,3
Пироги, пиріжки, пончики	0,3	0,32	0,34	0,35	0,33	0,18	0,06	0,02	0,02	0,03	0,03

Завдання 6.4. Скласти логістичний ланцюг доставки товару (таблиця 24) із вказівкою міст перевалки товару (вантажу) та зміни виду транспорту. Кінцевий пункт призначення – м. Харків.

Таблиця 24 – Місто виробництва товару (згідно з контрактом)

Варіант	Товар	Держава-виробник
1	Троянда (квіти)	Голландія, м. Алсмер
2	Ліки	Німеччина, м. Цюріх
3	Одяг з трикотажу	Литва, м. Вільнюс
4	Антрацитне вугілля	Південно-Африканська республіка, м. Емалахлені
5	Банан	Марокко, м. Рабат
6	Одяг зі шкіри	Туреччина, м. Ізмір
7	Рибні консерви	Латвія, м. Рига
8	Мандарин	Грузія, м. Батумі
9	Сир твердий	Швейцарія, м. Лозанна
10	Побутова техніка	Південна Корея, м. Сувон

Завдання 6.5 (лабораторно-практичне). Навести три приклади форм подання інформації (словесна, цифрова, образотворча, символічна, штрихова) продовольчих або непродовольчих товарів магазину, який Ви відвідуєте найчастіше. Рішення надати у формі таблиці (таблиця 25).

Таблиця 25 – Приклади форм подання інформації

Товар	Інформація				
	Словесна	Цифрова	Образотворча	Символічна	Штрихова

Завдання 6.6. Визначити позначення маніпуляційним знаком таких товарів:

- банан свіжий;
- вода питна 1,5 л;
- горщик з глини для квітів;
- дерева живі;
- добриво для рослин у пакетах 0,7 кг;
- диван-ліжка;
- парфуми у скляній тарі;

- засіб для миття посуду;
- зошит для нотаток;
- квіти зрізані живі;
- керосин у скляній тарі 0,75 л;
- клейонка у рулоні;
- крем для обличчя;
- крупа гречана у мишку;
- макаронні вироби;
- мило рідке фасоване;
- огірки тепличні;
- олія соняшникова 1л;
- риба заморожена;
- сервіз чайний з фарфору;
- сигарети;
- сир твердий;
- ситець у рулоні;
- томатна паста у скляній тарі 0,25 л;
- чай пакетований;
- чоботи зимові жіночі;
- яйця перепелині харчові.

Маніпуляційний знак обрати за даними таблиці 26.

Таблиця 26 – Маніпуляційні знаки товарів

Варіант	Маніпуляційний знак	Варіант	Маніпуляційний знак
1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 6.7. Обчислити контрольну цифру штрих-кодової позначки товару (таблиця 27).

Таблиця 27 – Цифровий код товару

Варіант	Цифровий код	Варіант	Цифровий код
1	890604490848*	6	978966498601*
2	482006387012*	7	482017068040*
3	978517005405*	8	520266317022*
4	859558950128*	9	400590052857*
5	582017430041*	10	599817250173*

ЗАНЯТТЯ 7. Товарні втрати

Завдання 7.1. Розрахувати структуру товарних втрат магазину за місцем виникнення (таблиця 28). Оцінити втрати, якщо обсяг реалізації склав 695,2 тис. грн.

Завдання 7.2. Навести приклади кількісних втрат харчових та нехарчових товарів за варіантом:

- 1) випарування вологи;
- 2) усихання;
- 3) розпорошення товару;
- 4) утрушування товару;
- 5) розливання чи розмазування товару;
- 6) адсорбування рідин упаковкою;
- 7) дихання товару;
- 8) бій чи розчавлення тари;
- 9) передреалізаційні ліквідні відходи;
- 10) передреалізаційні неліквідні відходи.

Таблиця 28 – Втрати магазину за II квартал звітного року, грн

Назва втрат	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1) при перевезенні	4381	825	1879	6205	3639	3184	7046	12730	4317	4381
2) марнотрагство	1524	1659	12307	486	15608	7418	1304	1845	1026	8509
3) крадіжки	16510	6482	936	3129	394	1529	4163	9684	14795	1643
4) при зберіганні	2215	12943	3592	1861	8374	862	13025	589	2093	975
5) при підготовці до продажу	639	492	255	948	196	9735	572	5078	547	10318
6) при реалізації	8219	3158	6981	12378	5906	5542	2218	263	7456	6825

Завдання 7.3. Назвіть приклади товарів, для яких найбільш важливою є вказана споживча властивість (таблиця 29).

Таблиця 29 – Підгрупи споживчих властивостей

Варіант	Підгрупи споживчих властивостей	
	А	Б
1	Функціональне призначення	Психофізіологічні властивості
2	Соціальне призначення	Гігієнічні властивості
3	Класифікаційне призначення	Естетичні властивості
4	Універсальне призначення	Хімічна безпека
5	Довговічність	Механічна безпека
6	Безвідмовність	Біологічна безпека
7	Ремонтопридатність	Електрична безпека
8	Збереженість	Магнітна безпека
9	Антропометричні властивості	Термічна безпека
10	Психологічні властивості	Протипожежна безпека

Завдання 7.4. Розрахувати у вартісному виразі величину природних втрат магазину роздрібної торгівлі при отриманні фаянсового посуду з бази оптового продажу (таблиця 30). Відсоток втрат вказано у [б].

Таблиця 30 – Кількість фаянсового посуду, отриманого з бази, грн

Варіант	Товар		Варіант	Товар	
	назва	грн		назва	грн
1	А	26548300	6	Е	19070500
2	Б	32418500	7	Ж	22156380
3	В	27328380	8	З	23486200
4	Г	15680540	9	И	19740450
5	Д	13540720	10	К	15630210

Розробити та обґрунтувати заходи щодо запобігання та зниження товарних втрат, якщо посуд везуть з Будянського фаянсового заводу до Будинку торгівлі в м. Харків.

Завдання 7.5. За даними таблиці 31 розрахувати величину втрат товарів за напрямками списування їх вартості за умовами нульового залишку товару на кінець звітної періоду.

Таблиця 31 – Вихідні дані для розрахунків втрат товарів при зберіганні та реалізації

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Оприбутковано ТМЦ на складі, тис. грн	68250	36840	54710	28360	43790	71540	37920	56320	24380	45600
Норма природних втрат при зберіганні та реалізації, %	10	9	11	12	8	11	12	9	10	8
Реалізовано за звітний період, тис. грн	60280	32790	48130	24250	40150	63510	33280	50930	21850	41040
Списується вартість ТМЦ понад норм природних втрат, %:										
- на матеріально відповідальну особу	72	71	70	74	73	70	71	74	75	72
- на інші операційні витрати	28	29	30	26	27	30	29	26	25	28

Завдання 7.6 (лабораторно-практичне). Підготувати доповідь (якщо змога – продемонструвати) про якісні втрати товару (за варіантом) під впливом процесів:

- 1) мікробіологічних;
- 2) біологічних;
- 3) хімічних;
- 4) фізико-хімічних та фізичних;
- 5) сорбції;
- 6) десорбції;
- 7) черствіння;
- 8) сахарозної кристалізації;
- 9) глюкозної кристалізації;
- 10) старіння білків і колоїдів.

Завдання 7.7. Підготувати доповідь-презентацію на тему «Дефекти товарів», у якій надати наочні приклади дефектів за ступенем значущості і за засобами усунення дефектів (доцільно використовувати комп'ютерну техніку).

ЗАНЯТТЯ 8. Основи комерційної діяльності торговельного підприємства

Завдання 8.1. Дати повну характеристику товару за товарознавчою класифікацією товарів: призначення; підрід; клас; підклас; група; підгрупа; вид; різновид (таблиця 32).

Таблиця 32 – Вихідні дані

Варіант	Товар
1	Яблучний сік. Освітлений. Відновлений. Пастеризований. 0,25 л
2	Фарби гуашеві, серія «Захоплення». Для дитячої творчості
3	Печиво-сендвіч «SUPER KONTIK» з начинкою зі смаком молока. Маса нетто 76 г
4	Зошит загальний марки В. 36 аркушів (клітинка)
5	Лампа розжарювання вольфрамова, синя 60 Вт
6	Яйця перепелині, харчові

Продовження таблиці 32

Варіант	Товар
7	Олівці кольорові. 24 штуки
8	Скумбрія атлантична натуральна. Консерви рибні стерилізовані. З додаванням олії
9	Каша вівсяна, моментального приготування з чорницею. 40 г
10	Консерви стерилізовані «Горошок зелений консервований» зі свіжого зеленого горошку мозкових сортів

Завдання 8.2. Навести промисловий асортимент виробників (таблиця 33). Завдання виконувати групою 5 осіб.

Таблиця 33 – Виробники споживчої продукції

Варіант	Виробник
1,2	ТОВ «ВП Роганський м'ясокомбінат» (Харків)
3,4	ТОВ «Кулиничівський хлібозавод» (Харків)
5,6	Фармацевтична компанія «Здоров'я» (Харків)
7,8	ПРАТ «Харківська бісквітна фабрика»
9,0	ТОВ Харківський лікєро-горілчаний завод

Завдання 8.3. Скласти план комерційної діяльності:

- 1) визначити етапи реалізації комерційної діяльності;
- 2) визначити фактори впливу;
- 3) сформулювати концепцію комерційної діяльності.

Вид комерційної діяльності обрати за варіантом:

- 1) перукарня;
- 2) мінікафе;
- 3) салон ремонту взуття;
- 4) послуги репетитора;
- 5) послуги няні;
- 6) послуги сантехніка;
- 7) послуги шопінера;
- 8) салон манікюру та педикюру;
- 9) прокат велосипедів;
- 10) ремонт одягу.

Завдання 8.4. За даними державної служби статистики виконати аналіз факторів непрямого впливу на розвиток комерційної діяльності за напрямками:

- 1) дошкільна освіта;
- 2) середня освіта;
- 3) вища спеціальна освіта;
- 4) автоперевезення;
- 5) послуги зв'язку;
- 6) послуги з ремонту легкових автомобілів;
- 7) стоматологія;
- 8) медичні аналітичні послуги (платні аналізи);
- 9, 10) дозвілля (туризм, культура, спорт).

Завдання 8.5. За даними таблиці 34 розрахувати густину молока за трьома варіантами та її абсолютне відхилення від нормативної густини (1027 кг/м³).

Таблиця 34 – Вихідні дані для розрахунку густини молока

Показник	1	2	3	4	5	6
Маса, кг	28952	31992	38950	33957	35945	29928
Об'єм, м ³	28	31	38	33	35	29

Показник	7	8	9	10	11	12	13
Маса, кг	23575	33152	36085	26754	25575	33088	26728
Об'єм, м ³	23	32	35	26	25	32	26

Завдання 8.6. За даними таблиці 35 виконати факторний аналіз зміни питомого товарообігу.

Таблиця 35 – Товарообіг торговельного підприємства

Варіант	Товарообіг підприємства за рік, тис. грн	Торговельна площа, м ²
*	155633,8	20415
1	170024,6	22029
2	165238,2	21830
3	149230,7	21500
4	158214,9	23412
5	168391,5	23863

Продовження таблиці 35

Варіант	Товарообіг підприємства за рік, тис. грн	Торговельна площа, м ²
6	145630,5	21239
7	154216,3	21863
8	169715,6	22154
9	159630,5	21730
10	142940,3	21750

Завдання 8.7. За даними таблиці 36 розрахувати структуру основних виробничих фондів роздрібного торговельного підприємства.

Таблиця 36 – Основні фонди торговельного підприємства

Варіант	Будинки	Споруди	Машини	Обладнання	Інвентар	Інші	Разом
1	5927,8	6323,0	5269,2	4742,2	2265,7	1817,9	26345,8
2	8226,6	9035,2	6398,5	4359,4	4113,3	3023,5	35156,5
3	10621,3	9986,5	9055,6	6601,3	4146,9	1904,2	42315,8
4	9897,6	10604,6	7305,4	6244,9	4006,2	1217,6	39276,3
5	6394,5	7656,5	5272,6	4319,1	2972,9	1430,3	28045,9
6	9131,2	10051,7	5964,8	5412,5	3792,4	2466,9	36819,5
7	10387,1	9821,3	7355,9	6224,2	4769,2	1859,2	40416,9
8	5710,9	6215,5	4197,2	3486,2	2362,3	963,3	22935,4
9	11351,3	10015,9	7762,3	6385,1	4215,0	2003,2	41732,8
10	10044,1	9394,9	7218,0	5843,2	4277,3	1413,1	38190,6

Завдання 8.8. За даними таблиці 37 розрахувати показники ефективності використання основних виробничих фондів торговельного підприємства.

Таблиця 37 – Показники діяльності торговельного підприємства

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вартість основних фондів, тис. грн	26345,8	35156,5	42315,8	39276,3	28045,9	36819,5	40416,9	22935,4	41732,8	38190,6
у тому числі активна частина, тис. грн	13150,4	17296,2	22040,5	20118,4	14263,7	13275,8	21415,3	12050,6	22118,3	20010,6
Об'єм товарообігу, тис. грн	145630,5	154216,3	169715,6	159630,5	142940,3	155633,8	170024,6	149230,7	158214,9	168391,5
Чисельність торгово-оперативного персоналу, осіб	274	358	415	483	285	406	362	412	296	345

Завдання 8.9 (ділова гра). У грі беруть участь 3 студенти: 1 студент – продавець і 2 студенти – покупці. Треба змодельовати ситуацію продажу будь-якого товару (автомобіль, холодильник, телевізор, телефон, блендер тощо), використовуючи «прекрасні ідеї успішної торгівлі»:

1) найкращі продавці не продають – вони з'ясовують, що потрібно іншій людині, а потім допомагають їй знайти найкращий спосіб отримати це;

2) намагаючись щось продати, частіше говоріть «Ви». Це дає іншій людині зрозуміти, що ви думаєте, головним чином, про її інтереси;

3) забудьте про дотепність – замість цього будьте хорошим слухачем;

4) вкладайте в підвищення рівня своїх знань про вашу галузь. Ви не можете собі дозволити не робити цього;

5) у спілкуванні з клієнтом хваліть ваших конкурентів. Це показує клієнту, що ви неупереджені і не станете щось від нього приховувати;

6) використовуйте «свідків» (тобто задоволених клієнтів), щоб продавати товар новим клієнтам. Тоді ви зможете сказати: «Не слухайте мене, краще послухайте їх»;

7) використовуйте одне чарівне питання, щоб правильно налагодити відносини з потенційним клієнтом. Запитайте його «як сталося, що ви потрапили в цей бізнес?» Розповідь про власну кар'єру завжди багато значить для людини;

8) готуйтеся до спілкування з однією людиною, як до виступу перед сотнею людей, тобто ретельно готуйтеся до кожної зустрічі;

9) станьте «зразком стислості»;

10) вітаючи когось, називайте його по імені;

11) частіше посміхайтесь протягом місяця, і ви побачите, як це змінить ваше життя;

12) ніколи не сперечайтесь з іншими людьми. Навпаки, ставте питання, відповіді на які переконують їх у вашій правоті.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

- 1 Елементи комерційної діяльності.
- 2 Виникнення і розвиток товарознавства.
- 3 Принципи товарознавства: сутність, практичні приклади, аналіз статистики.
- 4 Суб'єкти, що працюють з товаром.
- 5 Сучасні завдання ідентифікації товарів.
- 6 Характеристики товару як об'єкта товарознавчої діяльності.
- 7 Посадові обов'язки товарознавця: історичний аспект.
- 8 Сучасна трансформація вітчизняної торговельної галузі.
- 9 Товарознавча характеристика взуття.
- 10 Актуальні напрямки комерційної діяльності у сфері обігу товарів і послуг.
- 11 Аналіз джерел товарних ресурсів.
- 12 Актуальні завдання, проблеми і напрямки розвитку сучасного товарознавства продовольчих товарів.
- 13 Ціноутворення і його вплив на розвиток комерційної діяльності.
- 14 Ємність і кон'юнктура ринку та їх вплив на організацію комерційної діяльності.
- 15 Особливості комерційної діяльності державних і муніципальних унітарних підприємств.
- 16 Способи підвищення ділової активності комерційних підприємств.
- 17 Якість і безпека продовольчих товарів.
- 18 Конкуренція на споживчому ринку і антимонопольне регулювання комерційної діяльності.
- 19 Аналіз та оцінка факторів, що впливають на асортиментну політику комерційних організацій.
- 20 Товарні запаси і визначення їх величини в комерційному підприємстві.
- 21 Вплив товарообігу на комерційну діяльність торговельних підприємств.
- 22 Значення господарських зв'язків для комерційної діяльності.
- 23 Харчова цінність продовольчих товарів.

- 24 Основні етапи вибору постачальника комерційними організаціями.
- 25 Інновації у сфері комерції.
- 26 Експертиза якості товарів.
- 27 Управління торговим асортиментом.
- 28 Аналіз споживчого ринку України.
- 29 Комерційні ризики: фактори, що визначають вірогідність ризиків і способи їх зниження.
- 30 Значення договорів у комерційній діяльності і форми ведення переговорів.
- 31 Державне регулювання комерційної діяльності.
- 32 Комерційна інформація та її захист.
- 33 Упаковка та маркування товарів.
- 34 Товарознавча класифікація товарів.
- 35 Товарна політика підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основний

- 1 Про захист прав споживачів: закон України. URL : http://tourlib.net/zakon/pro_zahyst_prav.htm.
- 2 Про внутрішню торгівлю (Проект): закон України URL : <http://do.gendocs.ru/docs/index-118955.html#maintext>.
- 3 Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, Угоди про сільське господарство між Україною та Королівством Норвегія, Угоди про сільське господарство між Україною та Ісландією та Угоди про сільське господарство між Україною та Швейцарською Конфедерацією : закон України ВРУ № 4091-VI від 07.12.2011 URL : http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source.
- 4 Про охорону прав на знаки для товарів і послуг. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
- 5 Про стандартизацію і сертифікацію. URL : http://search.ligazon.ua/1_doc2.nsf/link1/T012408.html
- 6 Дикань В. Л., Каграманян А. О., Каличева Н. Є., Сухорукова Т. Г., Маковоз О. В. Товарознавство та комерційна

діяльність : підручник / за ред. В. Л. Диканя. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 374 с.

7 Кошуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи. *Економіка та держава*. Київ, 2015. № 6. С. 103–106.

8 Товарознавство і торговельне підприємництво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. А. Мазаракі, Н. В. Притульська, В. А. Осика та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.

9 Голошубова Н. О. Організація торгівлі : підручник. Вид. 2-ге, переробл. та допов. Київ : Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2012. 680 с.

10 Грибанова И. В. Первойкина Л. И. Товароведение : учеб. пособие. Изд. 2-е, стер. Минск : РИПО, 2016. 360 с.

Допоміжний

11 Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

12 Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. Київ : Знання, 2016. 463 с.

13 Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. Київ : МАУП, 2016. 206 с.

14 Болтянська Л. О., Андрєєва Л. О., Лисак О. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.

15 Балабан П. Ю. Комерційна діяльність : підручник. Харків : Світ Книг, 2015. 452 с.

16 Зоріна О. І., Дергоусова А. О., Сиволовська О. В. Рекламний менеджмент : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2015. 210 с.

17 Зубок М. І. Інформаційна безпека в підприємницької діяльності. Київ : ГНОЗІС, 2015. 216 с.

18 Ільченко Н. Б. Мерчандайзинг: О. К. Л. Київ : КНТЕУ, 2013. 71 с.

19 Дикань В. Л., Кірдіна О. Г., Назаренко І. Л., Уткіна Ю. М. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2014. 225 с.

Додаток А

Таблиця А.1 – Виробництво непродуктивних товарів

Товар (варіант)	Роки											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Тканини, млн м ²	67	75	90	77	75	78	93	106	94	90	87	85
2 Трикотажні вироби, млн шт.	16,5	21,8	25,3	30,3	28,7	31,2	35,3	38,2	35,0	34,3	32,8	31,9
3 Панчішно-шкарпеткові вироби, млн пар	40,0	37,0	41,4	43,9	44,2	42,5	41,9	43,5	42,9	43,7	40,1	37,9
4 Взуття, млн пар	13,5	15,2	15,0	15,9	15,4	15,1	14,3	15,0	14,4	14,2	14,8	15,1
5 Килими, килимові вироби, тис. м ²	5189	4657	3873	4172	4238	4056	4022	3978	3912	3864	3903	3817
6 Сумки, тис. шт.	820	928	2003	3932	4012	4026	4084	4051	3896	3654	3621	3638
7 Пальта та півпальта, млн шт.	2,2	2,1	2,6	2,4	2,1	2,4	2,0	1,9	1,9	1,7	1,4	1,5
8 Костюми, млн шт.	1,7	2,3	2,2	2,7	2,5	2,3	2,5	2,2	2,0	1,9	2,0	2,2
9 Сукні, млн шт.	2,4	1,9	1,7	1,4	1,4	1,2	1,3	1,5	1,7	1,4	1,2	1,1
10 Куртки, млн шт.	3,6	4,6	3,7	3,4	3,5	3,7	3,4	3,3	3,0	2,9	3,1	2,8
11 Лижі, тис. пар	568	668	715	815	834	867	891	803	798	783	750	764
12 Спортивно-туристичні велосипеди, тис. шт.	0,4	12,4	60,2	97,6	103,1	105,6	110,2	103,8	100,8	99,5	92,3	95,7

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Витрати людини за місяць, грн

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 Плата за навчання у закладі вищої освіти	1700	1950	2400	1550	2750	1800	2200	1500	2600	1600
2 Відвідування художнього музею	30	60	90	60	90	30	90	60	90	30
3 Продукти харчування	4500	4700	4900	4800	4550	5100	4850	4650	5000	4750
4 Оплата мобільного зв'язку	200	250	270	220	300	240	260	250	200	230
5 Придбання туфель	2650	2850	2550	4200	3000	2600	4300	2700	3100	2500
6 Придбання засобів особистої гігієни	150	200	240	195	270	225	255	230	180	210
7 Придбання гачків для рибного лову (поїздка з друзями у вихідний день)	230	240	245	230	240	259	230	245	240	238
8 Придбання художньої літератури	267	25	187	115	94	128	274	236	107	93
9 Оплата житлово-комунальних послуг	903	1100	1200	905	1280	1120	1890	905	2300	1200
10 Відвідування стоматологічного кабінету	310	275	250	200	275	160	200	370	250	390
11 Придбання спортивного одягу	55	112	75	540	95	89	1800	120	63	2470

Додаток В

Зразок гарантійного талону

Форма N 4-гарант
Виробник (продавець) _____
(найменування підприємства, організації, юридична адреса)
Ідентифікаційний код
згідно з ЄДРПОУ Код згідно з ДКУД

N _____

ВІДРИВНИЙ ТАЛОН
на гарантійний ремонт
протягом _____ років (місяців) гарантійного
терміну експлуатації
Заповнює виробник (продавець)
Найменування товару згідно з нормативним документом, марка

Заводський номер _____ Дата виготовлення

(рік, місяць, число)

(прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи виробника (продавця))

_____ (підпис)

М. П.

Заповнює продавець

Продавець

_____ (найменування підприємства, організації,

_____ юридична адреса)

Дата продажу _____

(рік, місяць, число)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи продавця)

_____ (підпис)

М. П.

Зворотний бік відривного талона

Заповнює виконавець

Виконавець

_____ (найменування підприємства, організації, юридична адреса)

Номер, за яким товар взято на гарантійний облік,

Причина ремонту Назва заміненого комплектуючого виробу,
складової частини Дата проведення ремонту (рік, місяць, число)
Підпис виконавця, номер пломбінатора

(прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи виконавця)

(підпис)

М. П.

Підпис споживача, що підтверджує виконання
робіт з гарантійного ремонту, _____

(підпис) _____

(дата)

Корінець відривного талона на гарантійний ремонт протягом ___
років (місяців) гарантійного терміну експлуатації

N _____

Виконавець

(найменування підприємства, організації,

юридична адреса)

Вилучено

(рік, місяць, число)

(прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи виконавця)

(підпис)

М. П.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни

«ТОВАРОЗНАВСТВО ТА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Відповідальний за випуск Сухорукова Т. Г.

Редактор Буранова Н. В.

Підписано до друку 03.03.20 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 2,25. Тираж 35. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний
університет

залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від
21.03.2018 р.